

36600-XVII Vaststelling van de begrotingsstaat van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (XVII) voor het jaar 2025

nr. Lijst van vragen en antwoorden

Vastgesteld (wordt door griffie ingevuld als antwoorden er zijn)

De vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp over de **Vaststelling van de begrotingsstaat van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (XVII) voor het jaar 2025 (36600-XVII)**.

De daarop door de minister gegeven antwoorden zijn hierbij afgedrukt.

Voorzitter van de commissie,
Aukje de Vries

Griffier van de commissie,
Meijers

Nr	Vraag	Bijlage	Blz. (van)	t/m
1	Kunt u een overzicht geven van de export van strategische goederen en diensten naar conflictgebieden in de afgelopen twee jaar, inclusief Israël?			
2	Kunt u een overzicht geven van de financiering van hulporganisaties in Israël, Palestijnse gebieden en Libanon van de afgelopen vijf jaar, het huidige jaar en het komende jaar?			
3	Kunt u een overzicht geven van lopende Investor-State Dispute Settlement (ISDS)-zaken die gestart zijn door bedrijven vanuit Nederland, inclusief het land waartegen geclaimd wordt en de reden van de claim? Welke van deze zaken zijn gestart door Nederlandse brievenbusmaatschappijen?			
4	Bij hoeveel onderhandelingen over investeringsbeschermingsovereenkomsten heeft Nederland de nieuwe modeltekst uit 2017 als basis gebruikt? Welke waren dat?			
5	Wat is het verschil tussen bestuurlijk gebonden en beleidsmatig gereserveerd?			
6	Wat is het verschil tussen een subsidie en een opdracht?			
7	Wat is de volledig vrij besteedbare ruimte op deze begroting?			
8	Kunt u aangeven op welke specifieke artikelen nog vrij besteedbare ruimte zit?			
9	Welke begrotingsartikelen zijn beleidsmatig belegd, maar nog niet juridisch vastgelegd?			
10	Op welke begrotingsartikelen zijn bedragen bestuurlijk vastgelegd?			
11	Kunt u een zo compleet mogelijke lijst geven van alle projecten en/of bijdragen die niet doorgaan als gevolg van de bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking?			
12	Voor hoeveel geld zijn er exportkredietverzekeringen verstrekt het afgelopen jaar en dit jaar? Hoeveel daarvan is voor fossiele projecten, ofwel projecten die direct of indirect onderdeel zijn van de upstream- of downstreamketen van fossiele brandstoffen? Hoeveel is direct of indirect bestemd voor intensieve veehouderij of bedrijven in de keten van de intensieve veehouderij?			
13	Welk (verwacht) financieel effect heeft het loskoppelen van het budget voor <i>Official Development Assistance</i> (ODA) van de groei van het Bruto Nationaal Inkomen (BNI) voor het ODA budget van 2025?			
14	Welke (verwachte) financiële gevolgen zou het loskoppelen van BNI en ODA			

	hebben tot 2029?		
15	Klopt het, zoals in de beslisnota asiel bij de miljoenennota valt te lezen, dat de bezuinigingen op het budget voor Official Development Assistance (ODA) hoger uitvallen dan voorgenomen in het Hoofdlijnenakkoord, namelijk een bezuiniging van 2,65 miljard in 2027 in plaats van 2,4 miljard? Waardoor komt dit? Waar, wanneer, door wie, en in welk document is dit afgesproken?		
16	Kunt u aangeven op welke begrotingsartikelen bezuinigd wordt en daarbij ook aangeven op welke specifieke onderwerpen deze bezuinigingen betrekking hebben?		
17	Kunt u aangeven waar de taakstelling op de ambtenaren terecht gaat komen?		
18	Waarom wordt de teruggedraaide bezuiniging op het postennetwerk, wat ten koste gaat van ander ODA budget, nergens in de begroting verklaard? Hoe slaat deze bezuiniging van structureel 25 miljoen euro neer binnen het ODA-budget? Op welke artikelen en programma's?		
19	Functioneert vliegbasis Woensdrecht als onderhoudslocatie voor het F-35 programma? Worden hier onderdelen van Israëlische F-35's onderhouden?		
20	Kan de rapportage wapenexportbeleid nog voor het herfstreces naar de Kamer worden gestuurd?		
21	Wat is de laatste stand van zaken met betrekking tot zogenaamde 'Verdrag van Aken'?		
22	Kunt u een overzicht geven van de jaarlijkse (verwachte) uitgaven tussen 2017 en 2029 per land voor de volgende landen: Jemen, Syrië, DRC, Zuid-Soedan en Colombia?		
23	Op welke wijze versterkt Nederland de komende periode haar concurrentiepositie?	8	
24	Op welke wijze pakt Nederland, al dan niet in EU-verband, oneerlijke concurrentie aan?	8	
25	Welke rol ziet het kabinet hier voor zich voor Europese partners en andere internationale bondgenoten?	8	
26	Welke markten vallen onder de in de begroting genoemde ondersteuning door het kabinet van Nederlandse bedrijven die internationaal actief zijn, die zich richt op bekende markten waar het meeste wordt verdiend, maar ook op complexere veelbelovende markten? Wat is het potentieel van deze markten voor Nederlandse bedrijven?	8	
27	Hoe gaat Nederland zijn positie als grote donor handhaven en welke strategische partnerschappen worden hiervoor aangegaan?	8	10
28	Hoe reflecteren de besparingen op ontwikkelingshulp in 2025 de ambities van Nederland in het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)?	8	10
29	In hoeverre draagt de bezuiniging op ontwikkelingssamenwerking bij aan de doelstellingen van het kabinet inzake het tegengaan van irreguliere migratie?	8	10
30	Welke maatregelen zijn getroffen om de vermindering van het budget voor ontwikkelingshulp in 2025 te compenseren met alternatieve financieringsbronnen, zoals private investeringen?	8	10
31	Kunt u aangeven hoe de afgelopen tien jaar het budget zich in reële termen (gecorrigeerd voor prijsstijgingen RVO) heeft ontwikkeld en kunt u dit ook aangegeven voor de beleidsdomeinen afzonderlijk?	8	10
32	Wat is de inzet van dit kabinet om de strategische afhankelijkheid af te bouwen en aan welke maatregelen wordt dan gedacht? In hoeverre is daar in de EU draagvlak voor?	9	
33	Is het implementeren van de richtlijnen voor multinationale ondernemingen van	9	

- de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO-richtlijnen) voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) in wetgeving een beleidsdoel van het ministerie?
- 34 Onderschrijft de regering dat een gelijk speelveld en het beperken van regeldruk voor bedrijven het meest haalbaar is als wordt gekozen voor een implementatie van de Europese IMVO-wet in lijn met internationale standaarden zoals de OESO-richtlijnen, welke Nederlandse bedrijven maar ook hun toeleveranciers buiten Europa al ruim een decennia toepassen? Hoe ziet u in dit licht de bezuinigingen op artikel 1.3? 9
- 35 Welk deel van het budget voor ontwikkelingshulp (ODA-middelen) gaat er jaarlijks naar Nederlandse bedrijven in euro's en in percentage van de ODA-middelen, voor de afgelopen tien jaar, dit jaar en komend jaar? 11
- 36 Kunt u een overzicht geven van Nederlandse bedrijven en hoeveel ODA-geld zij krijgen voor het afgelopen jaar, dit jaar en komend jaar? 11
- 37 Was de aanvullende bijdrage aan het Least Developed Countries Fund (LDCF), waar nu van wordt afgezien, al toegezegd? Wat was de voorziene bijdrage, en wat is de bijdrage nu na de bezuinigingen? Hoe staat afzien van deze bijdrage in verhouding tot de beloftes die in Dubai zijn gedaan voor de periode 2022-2026? 11
- 38 Klopt het dat het LDCF nagenoeg de enige faciliteit is die uitsluitend is gewijd aan het helpen van de minst ontwikkelde landen om zich aan te passen aan de nieuwe klimaatomstandigheden, en dat andere fondsen een bredere groep landen bereiken? Hoe verhoudt het afzien van extra investeringen in het LDCF zich tot de inzet van het kabinet - zoals uiteengezet in de brief van de minister voor Klimaat en Groene Groei voor COP29 - om juist te focussen op de groep meest kwetsbare landen als het gaat om klimaatfinanciering? 11
- 39 Hoeveel is er nog onverplicht in 2024 en 2025 op de post humanitaire hulp? 12
- 40 Wordt het bedrag van ODA om de bezuiniging op het postennet te beperken al op deze begroting ingeboekt? 13
- 41 Wat valt er onder 'overige mutaties' in figuur 2.2? 14
- 42 Wat is de reden dat de bijdragen van de Europese Investeringsbank (EIB) de komende jaren lager zijn geraamd dan in 2024? 14
- 43 Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 35 miljoen euro op artikel 2.1 Voedselzekerheid neerslaat? Waarom wordt er op dit artikel bezuinigd ondanks dat het een van de prioriteiten van dit kabinet is? Wat zijn de gevolgen voor het bereiken van boeren en ondervoede kinderen zoals in het jaarverslag op SDG 2 is aangegeven? Hoeveel minder boeren, ondervoede kinderen en andere mensen worden bereikt met voedselzekerheidsmaatregelen door deze bezuiniging? Wat betekent dit voor de institutionele duurzaamheid van de projecten en programma's die uit dit artikel gefinancierd worden? 14
- 44 Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 17 miljoen euro op artikel 2.2 Water neerslaat? Waarom wordt er op dit artikel bezuinigd ondanks dat het een van de prioriteiten van dit kabinet is? Wat zijn de gevolgen op het bereiken van mensen met toegang tot schoon drinkwater en sanitatie en het bereiken van mensen op het gebied van verbeterd waterbeheer zoals in het jaarverslag op SDG 6 is aangegeven? Wat betekent dit voor de institutionele duurzaamheid van de projecten en programma's die uit dit artikel gefinancierd worden? 14
- 45 Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 37 miljoen euro op artikel 2.3 Klimaat neerslaat? Wat zijn de gevolgen op het bereiken van mensen met klimaatmitigatie- en adaptatiemaatregelen? Op welke activiteiten wordt bezuinigd en hoeveel minder mensen kunnen geholpen worden door de bezuiniging? Welk effect heeft dit op de positie van Nederland 14

	in internationale klimaatonderhandelingen? Wat betekent dit voor de institutionele duurzaamheid van de projecten en programma's die uit dit artikel gefinancierd worden?	
46	Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 43 miljoen euro op artikel 3.1 Mondiale gezondheid en SRGR neerslaat? Waarom wordt er op dit artikel bezuinigd nadat gezondheid is toegevoegd aan de prioriteiten van dit kabinet?	14
47	Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 4 miljoen euro op artikel 3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid neerslaat? Wat betekent dit voor de institutionele duurzaamheid van de projecten en programma's die uit dit artikel gefinancierd worden?	14
48	Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 15 miljoen euro op artikel 3.3 Maatschappelijk middenveld neerslaat? Wat betekent dit voor de institutionele duurzaamheid van de projecten en programma's die uit dit artikel gefinancierd worden?	14
49	Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 5 miljoen euro op artikel 3.4 Onderwijs neerslaat? Wat betekent dit voor de institutionele duurzaamheid van de projecten en programma's die uit dit artikel gefinancierd worden?	14
50	Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 46 miljoen euro op artikel 4.1 Humanitaire hulp neerslaat? Kunt u een inschatting geven van hoeveel minder kinderen, vrouwen en mannen in crisissituaties kunnen worden geholpen met essentiële behoeften als water, voedsel, onderdak, en medische zorg? Wat betekent deze bezuiniging voor landenspecifieke bijdragen? Wat betekent deze beslissing voor de positie van Nederland in internationale fora?	14
51	Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 29 miljoen euro op artikel 4.2 Opvang in de regio neerslaat? Kunt u een inschatting geven van hoeveel minder volwassenen en kinderen kunnen worden geholpen met essentiële behoeften als water, voedsel, onderdak, en medische en psychische zorg?	14
52	Kan worden aangegeven waar de aangekondigde bezuiniging van de begroting 2025 van 18 miljoen euro op artikel 4.3 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling neerslaat? Wat betekent dit voor de institutionele duurzaamheid van de projecten en programma's die uit dit artikel gefinancierd worden?	14
53	Kunt u aangeven hoe de 43 miljoen bezuinigingen in 2025 op mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) wordt gesplitst? Hoeveel wordt bezuinigd op mondiale gezondheid en hoeveel op SRGR? Wat betekent dit voor de institutionele duurzaamheid van de projecten en programma's die uit dit artikel gefinancierd worden?	14
54	Kan worden aangegeven waarom artikel 1.2 als een van de weinige inhoudelijke subartikelen van bezuiniging wordt gevrijwaard?	14
55	Kan worden aangegeven hoe de aangekondigde bezuinigingen kunnen plaatsvinden zonder juridische verplichtingen te verbreken?	14
56	Is het garantiëplafond van 675 miljoen euro voor het Dutch Good Growth Fund (DGGF) voldoende en zou dit garantiëplafond nog verder kunnen worden opgehoogd?	17
57	Is de toegezegde ophoging van 100 miljoen euro aan Invest International al opgenomen in het bedrag van 675 miljoen euro?	17
58	Hoeveel exporttransacties vinden nu geen doorgang, terwijl die wel ontwikkelingsrelevant zijn, en wat is de waarde van deze exporttransacties?	18
59	Hoe groot is de huidige vraag naar garanties vanuit DRIVE in euro's en is het	18

	garantieplafond hoog genoeg om aan deze vraag te voldoen?		
60	Bent u voornemens om na 2026 het garantieplafond van DRIVE te herzien en zo ja, wat zijn hierbij de criteria?	18	
61	Hoe reflecteren de investeringen in handelsakkoorden en bilaterale samenwerkingen op de strategische doelstellingen van Nederland binnen de EU en internationale handelsorganisaties?	21	23
62	In welke mate worden Nederlandse bedrijven gestimuleerd om in ontwikkelingslanden te investeren, ondanks de dalende budgetten voor handelsbevordering?	21	23
63	Kunt u uitleggen waarom de verplichtingen voor 'Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen' in 2025 dalen terwijl de uitgaven toenemen?	21	23
64	Welke maatregelen zijn genomen om de efficiëntie van het budget voor 'Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen' te verbeteren, gezien de verlaging van het budget?	21	23
65	Kunt u aangeven hoe de verdeling van deze middelen tussen RVO inzet (mensen RVO) en instrumenten zich heeft ontwikkeld?	21	23
66	Kunt u een internationale vergelijking geven van de budgetten voor handelsbevordering, klimaatbeleid (internationale klimaatfinanciering), ontwikkelingshulp en multilaterale samenwerking?	21	54
67	Wat zijn stappen die zijn genomen in het kader van een IMVO-steunpunt voor het bedrijfsleven en welke stappen moeten er nog worden genomen?	22	
68	Hoe wil de regering enerzijds bijdragen aan een implementatie van IMVO-wetgeving die positief uitpakt voor ontwikkelingslanden, maar anderzijds significante bezuinigingen doorvoeren in ODA en andere budgetten die deze stakeholders zouden moeten ondersteunen om te verduurzamen en handelskansen te behouden? Welke extra inzet verwacht u van bedrijven die onder de CSDDD vallen om de bezuinigingen te compenseren?	22	
69	Hoe wil de regering ervoor zorgen dat de beoogde toezichthouder op de Europese IMVO-wetgeving zijn taken goed kan uitvoeren, ten behoeve van effectieve implementatie van de wet en duidelijkheid voor het bedrijfsleven? Hoe is dat te rijmen met bezuinigingen op uitvoeringsinstanties, waaronder Autoriteit Consument en Markt (ACM)?	22	
70	Is de steun aan het Nederlandse MKB voor activiteiten in landen zoals Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten een prioriteit in het handelsbeleid? Zo ja, krijgt het MKB extra steun vanuit de overheid voor de uitvoering van adequate <i>Human Rights Due Diligence</i> ? Zo ja, hoe zien deze steunmaatregelen er concreet uit?	22	
71	Klopt het dat er een 'Conflictsensitiviteitsrichtlijn' wordt ontwikkeld? Welke hoge risico landen vallen er onder zo'n richtlijn die ontwikkeld wordt voor het Nederlands bedrijfsleven onder het nieuwe Nationaal Actie Plan Bedrijven en Mensenrechten? Op basis van welke indicatoren wordt bepaald of een land onder deze richtlijn valt?	22	
72	Komen er extra mensenrechtenvoorwaarden voor diplomatieke en financiële steun aan Nederlandse bedrijven die zaken willen doen in hoge risico landen? Zo ja, welke? Wanneer treden deze in werking?	22	
73	Ziet de regering het belang in van het investeren in duurzame ketens, waaronder door het ondersteunen van kleinschalige producenten en boeren en maatschappelijke organisaties in ontwikkelingslanden, om effectieve IMVO-implementatie door Nederlandse bedrijven mogelijk te maken?	22	
74	Onderschrijft de regering dat de overheid en de private sector ondersteuning nodig hebben van het maatschappelijk middenveld en vakbonden in de	22	

	uitvoering van het IMVO-beleid, bijvoorbeeld voor het monitoren van impact en het ondersteunen van kleinschalige boeren? Op welke wijze wil de regering deze maatschappelijke organisaties, met name in ontwikkelingslanden, ondersteunen om deze belangrijke rol uit te kunnen voeren?		
75	Kan worden toegelicht hoe in het nieuwe, door Nederland gefinancierde steunpunt voor het bevorderen van sectorale samenwerking op het gebied van IMVO vrouwenrechtenorganisaties betrokken worden?	22	
76	Kan worden verduidelijkt of in de ondersteuning die middels het IMVO-steunpunt geboden wordt aan bedrijven er structureel aandacht is voor de specifieke risico's die vrouwen, meisjes en LHBTIQ+-personen lopen in de waardeketen?	22	
77	Kan worden toegelicht wat de Nederlandse inzet is voor het bindend VN-Verdrag voor Bedrijven en Mensenrechten, en in hoeverre prioriteit gegeven wordt aan gendergelijkheid en vrouwenrechten?	22	
78	Kan worden toegelicht in hoeverre er aandacht is voor de rechten en positie van vrouwen en meisjes in de totstandkoming en implementatie van de toekomstbestendige bilaterale handelsakkoorden van de EU met derde landen?	22	
79	In hoeverre wordt prioriteit gegeven aan de versterking van de toeleveringsketens van kritieke grondstoffen uit ontwikkelingslanden, gezien de geopolitieke spanningen en de verhoogde inzet op autonomie?	22	24
80	Welke concrete maatregelen worden genomen om de afhankelijkheid van China en andere dominante spelers te verminderen?	22	24
81	Kunt u een overzicht geven van de verwachte resultaten van de Nederlandse investeringen in strategische autonomie, met name in kritische grondstoffen, in het jaar 2025?	22	24
82	Op welke termijn wordt de implementatiewet (CSDDD) aan de Kamer aangeboden en is daarbij nog steeds het uitgangspunt dat er geen aanvullende nationale regels worden toegevoegd?	23	
83	Wanneer zult u het tijdsplan delen voor het aanwijzen van een toezichthouder op de anti-dwangarbeidverordening, die eind 2024 in werking treedt?	23	
84	Kan worden toegelicht hoe de uitkomsten van de verplichte toets 'effecten op gendergelijkheid' als onderdeel van het beleidskompas worden meegenomen in de nationale wetgeving waarmee de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) wordt geïmplementeerd?	23	
85	Kan worden toegelicht hoe in de Nederlandse implementatiewet als standaard onderdeel van de risicobenadering wordt verankerd dat er aandacht is voor de specifieke risico's die vrouwen, meisjes en LHBTIQ+-personen lopen in de waardeketen, aangezien het kabinet verwacht van bedrijven dat zij gepaste zorgvuldigheid toepassen en risico's voor mens en milieu identificeren en waar nodig tegengaan?	23	
86	Kan worden toegelicht op welke manier er bij uitgaande economische missies rekening gehouden wordt met de lokale situatie op het gebied van vrouwenrechten en hoe de expertise van lokale vrouwenrechtenorganisaties en vrouwenrechtenverdedigers daarbij wordt benut?	23	
87	Als er proportioneel ("met de kaasschaaf") wordt bezuinigd, hoe kan dan worden verklaard dat binnen artikel 1 op subartikel 1.1 en 1.2 nauwelijks wordt gekort, terwijl op artikel 1.3 maar liefst 39 miljoen wordt bezuinigd? Waarom zou dit niet gezien moeten worden als het ontzien van het Nederlandse bedrijfsleven bij de bezuinigingen? Hoe weegt u deze bezuiniging in het licht van de inzet op ketenverduurzaming en gelijkwaardige partnerschappen in de 14 combi-landen?	24	
88	Welke rol heeft de RVO bij het helpen van Nederlandse bedrijven voor het	27	

	verkrijgen van EU-gelden?		
89	Hoeveel en welke Nederlandse bedrijven heeft de ambassade in Riyadh tussen 1 januari 2022 en 10 oktober 2024 gefaciliteerd bij het doen van zaken of het onderzoeken van kansen in NEOM?	27	
90	Wat is de totale bijdrage aan Partners for International Business en wat levert het ondersteunen van clusters van bedrijven op voor de Nederlandse economie?	28	
91	Hoeveel economische missies is het kabinet voornemens om te houden in 2025?	28	
92	Hoe gaat u de intensiveringen in voedselzekerheid en watermanagement voortzetten, ondanks de daling in totale uitgaven voor ontwikkelingshulp?	31	33
93	Welke maatregelen worden genomen en welke beleidsruimte is er om te voorkomen dat bij de implementatie van de verordening ontbossingsvrije producten juist die kleine producenten in arme landen worden geweerd uit de leveringsketens?	32	
94	Welk percentage van de middelen voor voedselzekerheid heeft klimaatadaptatie als (subdoelstelling)?	32	
95	Kunt u een overzicht geven van de jaarlijkse (verwachte) uitgaven aan klimaatfinanciering tussen 2017 en 2029?	33	
96	Kunt u aangeven hoeveel en hoe de €170.330 miljoen die onder artikel 2.2 (Water) van de begroting voor 2025 is uitgetrokken voor watergerelateerde projecten, zal worden besteed aan het verbeteren van water <i>resilience</i> in gebieden die te maken hebben met ernstige klimaat gerelateerde uitdagingen, en welk percentage van deze projecten klimaatadaptatie heeft als (sub)doelstelling?	33	
97	Kunt u toelichten hoe de bezuiniging van €21.8 miljoen op de begroting voor 2025 voor water gerelateerde initiatieven onder artikel 2.2 (Water) specifiek zal worden uitgevoerd? Hoe wordt deze bezuiniging verdeeld over de geplande activiteiten en welke bestaande programma's voor waterbeheer en klimaatbestendigheid worden getroffen?	33	
98	Waarom is de bijdrage aan kritieke klimaatfondsen voor 2025 verlaagd, terwijl Nederland internationaal zijn rol op dit gebied wil versterken?	33	35
99	Zijn er naast Oeganda nog meer voorbeelden waar in nauwe samenwerking met de private sector wordt ingezet op lokale voedselketenontwikkeling en productiviteitsverbetering bij kleinschalig opererende boeren en boerinnen en is het kabinet voornemens om hier meer op in te zetten?	35	
100	Zijn er nog meer mogelijkheden om aanspraak te maken op subsidies voor het versterken van publiek-private samenwerking waar het gaat om voedselzekerheid, bijvoorbeeld door te kijken naar EU-gelden of VN-gelden?	35	
101	Vanuit welke landen komt de meeste vraag naar Nederlandse expertise op het gebied van waterbeheer en watermanagement en kan Nederland aan de vraag naar deze expertise voldoen?	36	
102	Klopt het dat het kabinet programma's wil financieren die het meeste perspectief bieden op het verwezenlijken van de beoogde resultaten op het gebied van SRGR? Waarom kiest u ervoor om eerst stevig te bezuinigen op de subsidieregelingen voor mondiale gezondheid en SRGR in 2026 van 147 miljoen naar 108 miljoen, om vervolgens vanaf 2027 weer op te bouwen met 118 miljoen?	39	
103	Waarom is de financiering voor gezondheidsinitiatieven in ontwikkelingslanden afgenomen, terwijl de pandemie en de SDG's nog steeds urgent zijn?	39	41
104	Wat was het bereik van de Nederlandse bijdrage aan SRGR in de jaren 2023 en 2024? Hoeveel mensen hebben daardoor geen HIV/aids gekregen of hoeveel minder impact van ziekte is bereikt?	40	
105	Hoeveel overhead is er gemoeid met SRGR?	40	

106	Hoeveel minder is te bereiken met de budgetten van 2025 op het gebied van artikel 3?	40	
107	Waarom is het budget op versterking maatschappelijk middenveld met bijna 40 miljoen gekrompen ten opzichte van 2024 en loopt het in de jaren na 2025 weer op? Hoe staat de oplopende reeks in verhouding tot het besluit dat het kabinet in het najaar 2024 gaat nemen over de toekomst van het VMM-beleid (blz. 24)?	41	
108	Kunt u toelichten welke van de investeringen in "veilige bevallingen, anticonceptie, veilige abortus, goede moeder-kindzorg en het tegengaan van hiv/aids" zoals genoemd levens redden?	42	
109	Kunt u veilige abortus definiëren?	42	
110	Wat zijn de prioriteitslanden waar de landenspecifieke bijdragen naartoe gaan op het gebied van vrouwenrechten en op welke vrouwenrechten worden deze het meeste ingezet?	43	
111	Kent u de berekeningen van Gutmacher van oktober 2024, die aantonen dat elke verlaging van de SRGR-financiering met 10 miljoen euro bijvoorbeeld 882.000 mensen anticonceptiediensten zou ontzeggen, het aantal onbedoelde zwangerschappen met 273.000 zou verhogen en 290 gevallen van moedersterfte niet zou voorkomen? Onderschrijft u deze inschatting? Hoe neemt u dit in uw afwegingen mee?	43	
112	Kan specifiek worden aangegeven hoeveel minder vrouwen, kinderen en andere kwetsbare groepen toegang krijgen tot basisgezondheidszorg en preventieve zorg? Hoeveel minder vrouwen, kinderen en kwetsbare groepen zoals LHBTI-persoonen krijgen toegang tot levensreddende zorg op het gebied van seksuele gezondheid, familieplanning en hiv/aids?	43	
113	Welke programma's op vrouwenrechten en gendergelijkheid kunnen nu geen doorgang vinden? Wordt er niet bezuinigd op bestaande programma's op vrouwenrechten en gendergelijkheid?	43	
114	Is het kabinet voornemens om opnieuw te werken met strategische partnerschappen onder het beleidskader Maatschappelijk Middenveld vanaf 2025?	44	
115	Kunnen voorbeelden worden gegeven van wat in 2025 niet meer kan worden gedaan op het vergroten van de maatschappelijke ruimte en het versterken van maatschappelijke organisaties door de beoogde bezuiniging op artikel 3.3? Op welke budgetregels van artikel 3.3 kan er nog wel worden bezuinigd zonder daar de juridische verplichting los te laten?	44	
116	Kan specifiek worden aangegeven welke investeringen in beroeps- en hoger onderwijssystemen worden geraakt door de beoogde bezuinigingen?	44	
117	Wat is de impact van de stijging van uitgaven voor vrede en veiligheid in het budget 2025 op de financiering van humanitaire hulp en wederopbouw, specifiek in conflictgebieden?	44	46
118	Bij welke internationale conflicten lopen Nederlandse hulpverleners en zorgverleners gevaar? Hoeveel Nederlandse hulpverleners en zorgverleners zijn de afgelopen jaren overleden in conflictgebieden? Kunt u een uitsplitsing geven per conflict?	46	
119	Kunt u een overzicht geven van activiteiten die Nederland onderneemt of heeft ondernomen om voor de veiligheid van hulpverleners en zorgverleners in conflictgebieden op te komen als onderdeel van onze verplichtingen conform internationaal humanitair recht?	46	
120	Op welke wijze geeft Nederland opvolging aan VN Veiligheidsraadresoluties 2286 (2016, verbod op aanvallen op de medische sector) en 2417 (2018, verbod op inzet van honger als oorlogswapen) en in relatie tot welke conflicten en landen?	46	

121	Kunt u een overzicht geven van de financiële middelen die Nederland besteedt aan onderzoek, documentatie en bewijsgaring over schendingen van het internationaal humanitair recht in situaties van gewapend conflict en kunt u dat uitsplitsen per land, dan wel conflict?	46	
122	Is de bijdrage aan UNRWA juridisch verplicht? Zo ja, waaruit vloeit de verplichting voort?	47	
123	Wat zijn de mogelijkheden om de juridisch verplichte bedragen aan UNRWA ongedaan te maken? Staat ons budgetrecht hiërarchisch boven of onder deze verplichting?	47	
124	Op welke manier verschilt het controlebeleid op medewerkers en hun (eventuele) banden met terroristische organisaties van UNICEF ten opzichten van het UNRWA?	47	
125	Klopt het dat UNRWA jaarlijks lijsten met medewerkers afstemt met de autoriteiten (Israel)? Hoe vaak en wanneer heeft Israel hierop gereageerd met de opmerking dat één of meerdere medewerkers banden zouden hebben met Hamas?	47	
126	Wat is het resultaat geweest van opvang in de regio in het jaar 2024? Hoeveel migranten zijn er hierdoor minder naar Nederland gekomen?	49	
127	Klopt het dat er minder geld beschikbaar is voor landenspecifieke hulp via VN-fondsen? Gaat dit om de Country Based Pooled Funds? Kan worden aangegeven welke landenspecifieke VN fondsen minder geld krijgen? Wat voor impact heeft dit, in bijvoorbeeld Soedan, op het financieren van bijvoorbeeld Emergency Response Rooms? Wat voor impact heeft het in andere landen? Wat zullen de gevolgen zijn voor lokale organisaties, die langdurig in de frontlinies van conflicten opereren?	49	
128	Hoe coördineert u met de minister van Asiel en Migratie over de gevolgen van de bezuinigingen? Welke afweging is gemaakt rondom de bezuinigingen op opvang in de regio en op humanitaire hulp? Welke effecten zien u en uw collega van de bezuinigingen in het algemeen en met name in landen in de Sahel en het Midden Oosten?	49	
129	Kan worden aangegeven welke landenspecifieke hulp via VN-fondsen minder geld krijgen?	49	
130	Hoe wilt de regering aan de ene kant minder perspectief bieden aan vluchtelingen en gastgemeenschappen in de regio en aan de andere kant migratie naar Nederland beperken?	49	
131	Op welke wijze wordt invulling gegeven aan de doelstellingen uit het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma om meer in te zetten op het bijdragen aan opvang in de regio en het voorkomen van irreguliere migratie?	50	
132	Hoe verhouden de uitgaven voor multilaterale samenwerking zich tot de internationale verplichtingen van Nederland binnen het kader van de VN en de EU?	51	54
133	Waarom is er in de begroting van 2025 een significante daling van ontvangsten onder artikel 5 'Multilaterale samenwerking en overige inzet' vergeleken met 2024?	51	65
134	Kunt u verduidelijken waarom de uitgaven voor multilaterale fondsen zijn verhoogd, ondanks de besparingen in andere ontwikkelingshulpsectoren?	51	65
135	Op welke mensenrechtenstandaarden is het beleid aangaande sportieve initiatieven gebaseerd? Welke stappen worden er door de regering ondernomen om de herstelbetalingen aan (nabestaanden van) arbeidsmigranten in Qatar te versnellen? Dringt de overheid bij de FIFA aan op het openbaar maken van het 'Report on Remedy' in opdracht van de FIFA?	52	
136	Wat is de reden voor de afname voor het Budget 'Sociale vooruitgang' in de	52	53

	begroting van 2025 ten opzichte van 2024?	
137	Klopt het dat er vanaf 2026 niets (0 euro) begroot is voor artikel 5.3 van de BHO-begroting, bedoeld voor wederopbouw en humanitaire hulp aan Oekraïne? Kunt u hier een verklaring voor geven? Acht het kabinet het mogelijk dat er in 2026 en later geen geld is voor de wederopbouw van en hulp aan Oekraïne?	53
138	Hoe verhoudt zich het hechten aan opvang in de regio tot de vermindering van het budget met 29 miljoen zoals in de begroting is opgenomen? Deelt u de mening dat een verruiming van het budget voor de hand ligt, gezien uw prioriteit op dit gebied, en de realiteit van dit moment waarin 70% van alle vluchtelingen wereldwijd wordt opgevangen in lage en middeninkomenslanden? Zo ja, hoe, zo nee, waarom niet? Hoe weegt u deze bezuiniging in het licht van de crisis in het Midden Oosten, waardoor alleen al in Libanon een geschatte 1,5 miljoen mensen op de vlucht zijn, onder andere richting Syrië?	53
139	Klopt het dat het ODA-budget niet is aangepast naar aanleiding van de Macro Economische Verkenning? Klopt het dat deze beslissing een breuk is met de systematiek die de Nederlandse overheid al 50 jaar voert, in lijn met de internationale afspraak binnen de OESO? Wat zou de toevoeging aan bufferartikel 5.4 zijn voor de jaren 2024-2028 als er wél naar aanleiding van de MEV werd bijgesteld?	55
140	Kunt u een tijdlijn geven van de besluitvorming over het ontkoppelen van het ODA-budget met het BNI? Waar, wanneer, door wie, en in welk document is afgesproken om te breken met 50 jaar lang staand beleid, en het ODA-budget niet bij te stellen met de MEV? Op basis van welke criteria is dit besluit genomen? Welke bewindspersonen waren bij deze beslissing betrokken? Is dit overlegd met de vier dragende partijen in het parlement? Klopt de bewering van een van de coalitiepartijen dat het niet met hun fractie is besproken en dat het niet aan bod is gekomen tijdens de augustusbesluitvorming? Is de ont koppeling eenmalig of structureel? Indien het eenmalig is, welke criteria liggen onder de heroverweging van de ont koppeling?	55
141	Klopt het, zoals in de beantwoording op feitelijke vragen over de Miljoenennota is aangegeven, dat het ODA-budget 319 miljoen in 2025 misloopt doordat de systematiek van vorige kabinetten wordt losgelaten? Hoe moet dit worden gezien in verhouding tot de afspraken in het Hoofdlijnenakkoord? Als de systematiek van de kabinetten-Rutte, inclusief tweejaarlijks bijstellen met het bni, als uitgangspunt zou zijn genomen bij de Miljoenennota voor 2025, hoe zou het ODA-budget voor 2025-2028 er dan uit zien?	55
142	Klopt het dat het buffer-artikel 5.4 in de BHO-begroting vrijwel volledig ingezet is en dat er in 2025 en 2026 geen buffer is? Wat betekent dit voor het opvangen van fluctuaties, zoals hogere uitgaven aan asielopvang? Hoe kunnen die worden opgevangen? Zal een hogere asieltoerekening leiden tot ombuigingen op programmabudgetten?	55
143	Waarom wordt in de begroting op bladzijde 55 aangegeven dat de asieltoerekening op dit moment lager dan 10% van het ODA-budget is, terwijl in beantwoording van feitelijke vragen over de supplettoire begroting op 27 september werd aangegeven dat dit 18,9% is? Hoe rijmen deze verschillende getallen met elkaar? Welk getal is de juiste? Welke prognose hanteert u voor 2027, het jaar dat de 10% cap zoals afgesproken in het Hoofdlijnenakkoord in werking gaat?	55
144	Waarom moet deze feitelijk extra bezuiniging van 319 miljoen als gevolg van de ont koppeling van ODA en bni via de media worden vernomen en met behulp van feitelijke vragen inzichtelijk worden gemaakt?	55
145	Hoe staat de aanpassing van BNI-raming voorjaar 2024 verwerkt in bijlage 6, tabel 15 van HGIS? Wat stellen de bedragen over BNI-raming voor in tabel 17 in de begroting BHO? Waarom wordt in tabel 17 een verhoging van het ODA-budget weergegeven door BNI-raming aanpassing terwijl daadwerkelijk een	56

	extra bezuiniging is toegepast door de minister van Financien door het ODA-budget in 2025 te ontkoppelen van de BNI-ontwikkeling?		
146	Kunt u de verhoging van uitgaven onder artikel 4 ‘Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling’ verklaren, terwijl de algemene internationale ontwikkelingshulp wordt verminderd?	59	61
147	Waarom neemt de post schuldverlichting eerst af en in 2029 weer snel toe? Is dit een post waar genoeg capaciteit is om met nieuw budget snel meer te bereiken en op te schalen?	63	
148	Hoe verhoudt zich “het doel van deze partnerschappen is het beperken van irreguliere migratie, het bevorderen van terugkeer bij onrechtmatig verblijf en de bescherming van migranten” tot de “gelijkwaardige, open en duurzame relatie etc”? Zijn dat geen strijdige doelstellingen? Zo nee, hoe denkt u een en ander in samenhang te brengen?	82	
149	Wordt bij de bedoelde samenwerking gecoördineerd/afgestemd/samengewerkt met de Europese Unie, die immers via het Europese Pact voor Migratie en Asiel exact hetzelfde beoogt? Zo ja hoe? Zo nee, waarom niet? Hoe verhoudt zich dit tot de melding van bilaterale partnerschappen die worden genoemd in de begroting Asiel en Migratie (blz. 7) en die een Europese aanpak immers in de weg kan staan?	82	
150	Kan worden aangegeven waarvoor het op artikel 3 14 miljoen nog beschikbaar aan vrije ruimte is bedoeld per deelartikel, dus 12 miljoen voor artikel 3.1, 2 miljoen voor artikel 3.2 en 2 miljoen voor artikel 3.4? Waarom is er alleen nog in artikel 3 vrije ruimte beschikbaar?	88	
151	Kan per deelartikel worden aangegeven waarvoor de beleidsmatige gereserveerde ruimte wordt gereserveerd?	88	
152	Zijn de posten op beleidsmatig gereserveerde ruimte en vrije ruimte voldoende om aan de beoogde bezuiniging in 2025 te voldoen?	88	
153	Waarom worden sommige artikelen niet ontzien van de beoogde bezuinigingen terwijl het kabinet wel een aantal prioriteiten heeft aangegeven?	88	
154	Zijn de posten op beleidsmatig gereserveerde ruimte en vrije ruimte voldoende om aan de beoogde bezuiniging in 2025 te voldoen?	88	
155	Hoe vaak hebben de Nederlandse ambassades in Riyadh en Abu Dhabi het lokaal middenveld betrokken bij handelsmissies vanuit Nederland? Welke missies en welke organisaties waren dat?	89	
156	Hoe vaak is de Mensenrechtenambassadeur betrokken geweest bij de voorbereiding van handelsmissies naar hoge risicolanden? Welke landen waren dit?	89	